

Братюк Надія Ігорівна

Львівська національна академія мистецтв

ЕКСПРЕСІОНІЗМ У ТВОРЧОСТІ МИХАЙЛА ДЕМЦЮ

Авангард, який повною мірою проявився в Німеччині, Польщі, Австрії, Чехії, Бельгії, Норвегії, знайшов свій розвиток і серед українських митців. Завдяки плеяді видатних мистецьких особистостей – К. Кандінський, К. Малевич, А. Архипенко, – авангардний дух і його ідеї проникли в українське мистецтво. Експресіонізм в мистецтві Львова посідає важливе місце поряд з іншими авангардними мистецькими течіями.

Українські митці ХХ – початку ХХІ століття продовжують розвиватися в руслі сучасних живописних тенденцій. Варто відзначити, що львівське малярство суттєво відрізняється від живопису інших європейських країн. Для дослідження експресіонізму було обрано творчість представника львівського мистецького середовища Михайла Демцю.

З творчістю М. Демцю знайомі не тільки у Львові, а й в Італії, Франції, Німеччині, Іспанії, Польщі, Бельгії та інших країнах. Його роботи популярні через неймовірну естетичність і яскраве буяння кольору. Колористична стихія полотен немовби загострює увагу глядача, вабить, змушує забути про час, проходить мить, і ти вже святкуєш Великдень, відпочиваєш на берегах Сени, тебе розглядає ніжний погляд Марії, підхоплює музика джазу... Оригінальність композиційних вирішень підсилюється динамічністю ліній і контрастами кольорової палітри, які створюють позитивну енергетику, що притаманна творчості українського художника. Зважаючи на велику кількість репродукцій живописних полотен, було відібрано роботи, в тематичному діапазоні яких автор постійно втілює свої живописні візії та емоційне враження від життя.

Для виявлення експресіоністичної складової у творчості львівського маєстро було запропоновано провести порівняльний аналіз станкових живописних робіт М. Демцю з роботами відомих західноєвропейських митців В. Ван Гога, Г. Мюнтер, О. Новаківського, Е. Нольде, Ф. Марка, М. де Вламінка. Для якісного мистецтвознавчого аналізу були підібрані роботи інших відомих митців за тією ж тематикою, що й роботи львівського художника.

Унаслідок проведеного порівняльного аналізу роботи відомих митців поряд із творами сучасного автора набувають нового звучання. До основних художніх особливостей, за якими можна порівняти між собою живописні твори, належать: композиція, кольорова гама, стилістика, лінія, пляма, концепція, ритм, ступінь деформації, насиченість, тональні співвідношення, тематика. Такий поділ додає наочності та структурує візуальний матеріал, унаслідок чого вдається поглянути на роботи під новим кутом зору, розглянути динаміку професійного та образно-емоційного зростання митця.

При порівнянні експресивних живописних творів між собою ми виокремили спільні та відмінні риси, які допомогли краще зрозуміти стилістичні особливості, які притаманні саме для творчості М. Демцю. Життєрадісний темперамент художника та образно-філософське ставлення до життя є одними з виявів експресивної манери письма.

Проаналізувавши творчість художника, ми зауважили характерні риси, серед яких можна виділити пастозність і ритміку мазка. Скульптурність фарби, жива імпульсивно-нервова лінія контуру та контраст кольорової палітри є наступними виразними рисами образно-чуттєвого художнього мислення митця. Віртуозне володіння виразними засобами посилюється за допомогою експресивних композицій. Також у роботах спостерігається підвищена емоційність, що виражається в гіперболізованому відчутті руху та внутрішньої динаміки. У роботах художника домінує площинна декоративність і цілісна колористична концепція, що збагачують формально-колористичні пошуки митця.

Так, на відміну від В. Ван Гога, Г. Мюнтер, О. Новаківського, Е. Нольде, Ф. Марка, М. де Вламінка, роботи М. Демцю вирізняються експресивним накладанням мазка та пастозністю. Сила українського духу виразно простежується в гуцульських темах, зображенні українок. Аналізуючи його роботи, можна зробити висновок, що митець вмів мислити кольором, вдало передаючи силу емоційного пориву. Така специфіка творчості притаманна для техніки аля-пріма, у якій працює художник.

Роботи М. Демцю вирізняються експресивністю кольорової гама, унаслідок чого його палітра стає різноманітною, підсилюється звучання певних тонально-колірних барв. У останні роки спостерігаємо звуженість кольорової палітри, що митець трактує як необхідність змін, які тільки збагачують творчість. Полотна М. Демцю характеризуються оптимістичним світосприйняттям і буянням теплих кольорових відтінків. Особливо відрізняється стилістика живописної мови львівського художника, для якої характерне застосування плавних і рельєфних ліній, які часто змінюють свою товщину та колірну структуру. Автор також звертається до барвистості мазка в національній тематиці. З професійного боку художник досконало

володіє різноманітними живописними техніками, з яких улюбленою є олійний живопис. Техніка безпосередньо впливає на живописний почерк, що є певним духовно-образним синтезом дійсності та суб'єктивного світовідчуття. Також митець робить активний акцент на кольоровій палітрі, від якої залежить сила емоційного посилу, тематика, ритм, динаміка, сила тональних співвідношень.

Для творчості львівського художника-колориста М. Демцю характерне сміливе поєднання кольорових співвідношень холодних і теплих відтінків. У багатьох полотнах деталі змальовано досить узагальнено, що створює можливість концентрації глядача на основному об'єкті. Продуманість композиції дає змогу відчувати зв'язок, власну присутність у живописній роботі. Оригінальність інтуїтивного мистецького бачення впливає на самобутність і характер творів. Недарма виставкова діяльність і творчий потенціал М. Демцю розвиваються з новою силою.

Список використаних джерел

1. Демцю М. І. Альбом. Національний музей Тараса Шевченка. Київ : КНВМП Символ-Т, Premium Print Solutions, 2011. 111 с. : іл.
2. Демцю М. І. Аquarelle, кераміка. Київ : Фамільна друкарня Huss, 2016. 97 с., іл.
3. Демцю М. І. Живопис. Київ : Фамільна друкарня Huss, 2018. 95 с. : іл.
4. Афанасьєв В. А. Українське радянське мистецтво 1960-1980-х років. Київ : Мистецтво, 1984. 224 с., іл.
5. Белічко Ю. Тема-Образ-Ідея: тенденції розвитку сучасного українського образотворчого мистецтва 1945–1972. Київ : Мистецтво, 1978. 277 с.
6. Голубець О. М. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів : Колір ПРО, 2012. 200 с., іл.
7. Голубець О. М. Між свободою і тоталітаризмом: мистецьке середовище Львова другої половини ХХ століття. Львів : Академічний експрес, 2001. 175 с., 152 іл.
8. Голубець О. М. Сучасне малярство Львова. Львів : Бак, 2014. 143 с., кол. іл. порт.
9. Демцю Михайло. Кольори України: Альбом. Київ : [б. в.], 2002. 48 с., іл.
10. Демцю Михайло. Кольори України: Альбом : / за ред. М. Маричевського. Київ : Софія-А, 2004. 95 с. (Серія «Наш час – наш простір»; Кн. 8).
11. Демцю Михайло. Малярство. Національна спілка художників України. Київ : Образотворче м-во, 2000. 1 л., склад. в 6 с.
12. Виставка творів молодих художників Львова. Каталог. Львів : Облполіграфвидав, 1984. 24 с., іл.
13. Інтерв'ю із Михайлом Демцю. Львів, 14 жовтня 2018 року. (Приватний архів Н. Братюк)
14. Будкевич А. Михайло Демцю. Чародій малярської кольористики. URL: http://texty.org.ua/pg/blog/aic/read/83782/MYhAJLO_DeMCu_ChARODIJ_MALaRSKOJi_KOLORYSTYKY (дата звернення: 20.02.19).
15. Ярема Г. Михайло Демцю: Колись продав свої роботи за безцінь, а потім відкупив удесятеро дорожче. Високий Замок. 2017. URL: <https://wz.lviv.ua/interview/199010-mykhailo-demtsyu-kolys-prodav-svoi-roboty-za-beztsin-a-potim-vidkupyv-udesiatero-dorozhche> (дата звернення: 20.01.19).

Боднарук Тетяна Іванівна

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника»

Навчально-науковий інститут мистецтв

НАРОДНИЙ МУЗИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ

Народний музичний інструментарій являє собою явище духовної та матеріальної культури, яка всупереч природній тенденції нівелювання і згасання традиційних рис, будучи носієм духовної та матеріальної культури українського та польського етносів, до наших днів зберігає прикладне, стилізаційне, звичаєве та нові форми функціонування. Його будова, стрій, техніко-виконавські та музично-виразові можливості у комплексі відображають специфіку музичного мислення, історичні традиції. За висловом дослідників, розуміння сутності музичних інструментів неможливе без урахування усього історично-культурного контексту – специфіки соціальної та етнічної свідомості, обрядів, побуту тощо.

Дослідниця Л. Корній у своїй роботі «Ukrainsko-polkie kontakty muzyczne w XVI-XVII wieku», вивчаючи українсько-польські зв'язки, доводить взаємозв'язок ладоінтонаційних, ритмічних і танцювальних форм музики з етноукраїнським фольклором.

Польська народна музика має багато спільного з народною музикою інших слов'янських країн. Згідно класифікації всі музичні інструменти України та Польщі поділяють на ідіофони, мембранофони, аерофони та хордофони. Серед найбільш популярних народних музичних інструментів в обох країнах слід згадати скрипку, цимбали, ліру, трембіту, волинку, сопілку.

В умовах сучасної цивілізації в багатьох країнах, зокрема Польщі та Україні, занепадають цілі верстви органічної ще донедавна автентичної інструментальної культури: трудові, пастушкі й календарно-обрядові награвання, військові сигнали і марші, медитативні «ігри» мольфарів і ворожитів на дрімбі, тилинці чи флюярі. Та, не дивлячись на факт часткового зникання інструментальної музики на побутовому рівні, велика кількість народного музичного інструментарію України та Польщі зберігається у музеях та приватних колекціях, також функціонує у побуті, освітній сфері та у вторинному фольклоризмі. Серед відомих колекціонерів та майстрів народних музичних інструментів України слід згадати Валерія Березівського, Андрія Ляшука, Олега Мельника, Назара Божинського, Сергія Хацкевича, сім'ю Фединських та ін. Серед музеїв України слід відзначити музей гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів Романа Кумлика (Верховина), музей Івана Гончара (Київ), колекцію народних музичних